

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtion virkaehtosopimuslain 3 a ja 5 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion virkaehtosopimuslakia siten, että valtiovarainministeriö voisi antaa yleismääräyksiä, joita virastojen on noudatettava niiden tehdessä lain 5 §:n 2 momentin 2 kohdan nojalla päätöksiä virkamiestensä palkkauksista. Muutos on tarpeen siirrettäessä henkilöstöhallinnon toimivaltuuksia virastoille

luopumalla vuonna 1997 henkilöstökehyksistä.

Esitys liittyy vuoden 1996 valtion talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1996 alusta.

PERUSTELUT

1. Nykytila

Valtion virkaehtosopimuslain 5 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan, jollei virkamiehen kanssa ole tehty valtion virkamieslain (750/94) 44 §:ssä tarkoitettua sopimusta, virasto tai laitos voi, virkaehtosopimuksessa sovittuja palvelussuhteen ehtoja huonommiksi määäämättä, mutta virkaehtosopimuksen muutoin estämättä, valtion talousarvion rajoissa määrätä virkamiestensä palkkauksista. Tämä toimivalta on siirretty virastoille virkaehtosopimuslain lokakuun alusta vuonna 1992 voimaan tulleella muutoksella vaiheittain tulohajaukseen siirtymisen mukaisesti vuosina 1992-1995. Virastoja, jotka voivat taten määrätä virkamiestensä palkkauksista, on yli 200.

Eräillä hallinnonaloilla palkkauksista päättäminen on asetuksella keskitetty ylemmälle viranomaiselle virkaehtosopimuslain 5 §:n 4 momentin nojalla.

Lain 5 §:n 3 momentin mukaan valtiovarainministeriö vahvistaa 2 §:n 4 momentissa tarkoitettujen työnantajavirkamiesten palkkaukset valtion talousarviossa eriteltävien virkojen osalta. Lisäksi lain 5 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan valtiovarainministeriö päättää kaikkien virkamiesten osalta

muista taloudellisista etuuksista kuin palkkauksista.

2. Muutoksen syyt

Virastoille on 1990-luvulla tulohajaukseen ja toimintamenobudjettiin sekä työnantajatoiminnan ja henkilöstöpolitiikan uudistamiseen liittyen siirretty henkilöstöhallinnon toimivaltuuksia ja karsittu ohjausta ja rajoituksia. Toisaalta virastojen vastuuta toiminnan tuloksista budjetoitujen määrärahojen rajoissa on lisätty.

Toimintamenobudjetoinnissa viraston toimintaa varten on käytettävissä määräraha, jossa palkkausten osuutta ei ole eritelty. Virastokohtaisten henkilöstön enimmäismäärien sääntelystä talousarviossa on luovuttu. Virastoilla on yleensä virkojensa perustamis- ja järjestelytoimivalta talousarviossa eriteltäviä virkoja lukuun ottamatta sekä edellä mainittu mahdollisuus päättää virkamiestensä palkkauksista. Myös nimitystoimivalta on pääsääntöisesti siirretty virastoille itselleen. Valtion virkamieslain mukaan virastoilla on myös mahdollisuus tehdä virkamiestensä kanssa sopimuksia virkasuhteessa noudatettavista palvelussuhteen ehdoista aivan ylimpiä virkamiehiä lukuun ottamatta.

Lisäksi on luotu edellytykset sellaiselle virastojen virka- ja työehtosopimustoiminnalle, joka parantaa niiden itsenäisen työnantajatoiminnan edellytyksiä ja edistää palkkausjärjestelmien uudistamista virastokohtaisiksi ja tuloksellista toimintaa tukeviksi.

Vuoden 1996 talousarvioesityksen yleisperustelujen mukaan henkilöstöhallinnon toimivaltuuksien edelleen siirtämiseksi virastoille luovutaan vuonna 1997 henkilöstön hallinnonalakohtaisten enimmäismäärien sääntelystä talousarviossa.

Budjettitalouden virastojen muodostaman valtioyhteisön yhtenäisen työnantaja- ja henkilöstöstrategian toteuttaminen ja kokonaisuudesta huolehtiminen edellyttää informaatiota virastojen henkilöstöpoliittisten toimivaltuuksien käytöstä ja myös mahdollisuutta ohjeistaa valtuuksien käyttöä. Muissa pohjoismaissa on havaittu vastaava tarve koordinoita palkkauksia ja muita henkilöstöpolitiikan alueita koskevien toimivaltuuksien käyttöä.

Tätä varten valtiovarainministeriön tulisi voida antaa yleismääräyksiä, jotka soveltuisivat tulosohjaukseen ja tukisivat virastojen tuloksellista ja vastuullista toimintaa. Määräykset valmisteltaisiin yhteistyössä ministeriöiden ja virastojen kanssa ja niihin sisällytettäisiin myös menettelyt informaation saannin ja seurannan toteuttamisesta.

Palkkaustoimivallan siirtoa virastoille koskeneeseen hallituksen esitykseen (43/1992 vp.) sisältyi ehdotus valtiovarainministeriön mahdollisuudesta antaa yleismääräyksiä niistä perusteista, joita virastojen olisi ollut noudatettava päättäessään virkamiestensä palkkauksista. Mahdollisuutta perusteltiin tarpeella ohjata virastojen palkkaustoimivallan käyttöä tulosohjauksen ja toimintamenobudjetoiminnan sisäänajovaiheessa sekä valtion palkkausjärjestelmien ja palkkapolitiikan ollessa uudistettavina. Eduskunta poisti säännöksen lakiesityksestä. Edellä tässä hallituksen esityksessä mainituista syistä mahdollisuus antaa yleismääräyksiä on välttämätön yhtenäisen työnantaja ja henkilöstöstrategian toteuttamiseksi myös tulosohjauksen ja palkkapolitiikan uudistamisen nykyisessä vaiheessa.

3. Ehdotetut muutokset

Edellä mainituilla perusteilla esitetään valtion virkaehtosopimuslakia muutettavaksi

siten, että valtiovarainministeriöllä olisi mahdollisuus antaa yleismääräyksiä, joita virastojen on noudatettava niiden päättäessä virkamiestensä palkkauksista. Tarkoitus on antaa vastaavia yleismääräyksiä myös valtion työsopimussuhteisen henkilöstön osalta. Luovuttaessa henkilöstön enimmäismäärän sääntelystä on tarpeen mahdollisuus antaa yleismääräyksiä myös virkajärjestelyiden tekemisestä. Tätä koskeva säännös on tarkoitettu ottaa valtion virkamiesasetukseen (971/94).

Tämän vuoksi esitetään, että valtion virkaehtosopimuslain 5 §:ään lisättäisiin uusi 5 momentti. Siinä säädettäisiin, että valtiovarainministeriö voisi antaa yleismääräyksiä, joita virastojen ja laitosten on noudatettava tehtäessä 2 momentin 2 kohdan mukaisia päätöksiä.

Lain 5 §:n nykyiset 5 ja 6 momentti siirtyisivät 6 ja 7 momentiksi. Lain 3 a §:n 3 momenttiin ja 5 §:n 7 momenttiin tehtäisiin tästä johtuvat tekniset viittauskorjaukset niiden sisältöjen säilyessä nykyisinä.

4. Esityksen hallinnolliset, organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei olisi hallinnollisia, organisatorisia eikä taloudellisia vaikutuksia.

5. Asian valmistelu

Vuoden 1996 valtion talousarvioesityksen yleisperustelujen mukaan hallituksen tarkoituksena on muuttaa valtion virkaehtosopimuslakia siten, että valtiovarainministeriöllä olisi mahdollisuus antaa yleismääräyksiä virastojen palkkaustoimivallan käytön perusteista.

Esityksestä on käyty valtion yhteistoimintasäännösten mukaiset neuvottelut valtion henkilöstöä edustavien keskusjärjestöjen kanssa.

6. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 1996 alusta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

valtion virkaehtosopimuslain 3 a ja 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 6 päivänä marraskuuta 1970 annetun valtion virkaehtosopimuslain (664/70) 3 a §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 26 maaliskuuta 1993 annetussa laissa (284/93), ja 5 §:n 6 momentti, sellaisena kuin se on muutettuna 26 kesäkuuta 1992 annetussa laissa (588/92), sekä

lisätään 5 §:ään uusi 5 momentti, jolloin nykyiset 5 ja 6 momentti siirtyvät 6 ja 7 momentiksi, seuraavasti:

3 a §

Mitä 5 §:n 6 ja 7 momentissa, 8 §:n 3 momentissa sekä 19 §:n 2 momentissa säädetään valtiosta tai valtion neuvotteluviranomaisesta, sovelletaan näiden sijasta 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa liikelaitokseen ja työnantajayhdistykseen. Työnantajayhdistys päättää liikelaitoksia koskevan työnsulun toimeenpanemisesta. Mitä 12 §:ssä säädetään valtion neuvotteluviranomaisen oikeudesta saattaa työtaistelutoimenpide virkariitalautakunnan käsiteltäväksi, koskee liikelaitoksessa tapahtuvan työtaistelun osalta myös liikelaitosta ja työnantajayhdistystä.

5 §

Valtiovarainministeriö voi antaa yleismääräyksiä, joita on noudatettava tehtäessä 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja päätöksiä.

Mitä 1 ja 6 momentissa säädetään, on noudatettava ainoastaan sikäli kuin valtio, yhdistys tai virkamies ei ole sidottu aikaisempaan toisin ehdoin tehtyyn virkaehtosopimukseen taikka mikäli virkaehtosopimuksessa itsessään ei ole sen sitovuuspiiriä rajoitettu.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta .

Helsingissä 29 päivänä syyskuuta 1995

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Arja Alho*

L a k i

valtion virkaehtosopimuslain 3 a ja 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 6 päivänä marraskuuta 1970 annetun valtion virkaehtosopimuslain (664/70) 3 a §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 26 maaliskuuta 1993 annetussa laissa (284/93), ja 5 §:n 6 momentti, sellaisena kuin se on muutettuna 26 kesäkuuta 1992 annetussa laissa (588/92), sekä

lisätään 5 §:ään uusi 5 momentti, jolloin nykyiset 5 ja 6 momentti siirtyvät 6 ja 7 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 a §

3 a §

Mitä 5 §:n 5 ja 6 momentissa, 8 §:n 3 momentissa sekä 19 §:n 2 momentissa säädetään valtiosta tai valtion neuvotteluviranomaisesta, sovelletaan näiden sijasta 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa liikelaitokseen ja työnantajajyhdistykseen. Työnantajajyhdistys päättää liikelaitoksia koskevan työnsulun toimeenpanemisesta. Mitä 12 §:ssä säädetään valtion neuvotteluviranomaisen oikeudesta saattaa työtaistelutoimenpide virkariitalautakunnan käsiteltäväksi, koskee liikelaitoksessa tapahtuvan työtaistelun osalta myös liikelaitosta jatyönantajajyhdistystä.

Mitä 5 §:n 6 ja 7 momentissa, 8 §:n 3 momentissa sekä 19 §:n 2 momentissa säädetään valtiosta tai valtion neuvotteluviranomaisesta, sovelletaan näiden sijasta 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa liikelaitokseen ja työnantajajyhdistykseen. Työnantajajyhdistys päättää liikelaitoksia koskevan työnsulun toimeenpanemisesta. Mitä 12 §:ssä säädetään valtion neuvotteluviranomaisen oikeudesta saattaa työtaistelutoimenpide virkariitalautakunnan käsiteltäväksi, koskee liikelaitoksessa tapahtuvan työtaistelun osalta myös liikelaitosta ja työnantajajyhdistystä.

5 §

5 §

Valtiovarainministeriö voi antaa yleismääräyksiä, joita on noudatettava tehtäessä 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja päätöksiä.

Mitä 1 ja 5 momentissa säädetään, on noudatettava ainoastaan sikäli kuin valtio, yhdistys tai virkamies ei ole sidottu aikaisempaan toisin ehdoin tehtyyn virkaehtosopimukseen taikka mikäli virkaehtosopimuksessa itsessään ei ole sen sitovuuspiiriä rajoitettu.

Mitä 1 ja 6 momentissa säädetään, on noudatettava ainoastaan sikäli kuin valtio, yhdistys tai virkamies ei ole sidottu aikaisempaan toisin ehdoin tehtyyn virkaehtosopimukseen taikka mikäli virkaehtosopimuksessa itsessään ei ole sen sitovuuspiiriä rajoitettu.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta _____*